Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen Møte fredag den 16. juni 1961 kl. 11.

Møtet ble ledet av formannen i utenriks- og konstitusjonskomiteen, F i n n M o e .

Til stede var:

Fra den utvidede utenrikskomite: Kjøs, Løbak, Mellesmo, Finn Moe, Nordahl, Offerdahl, Erling Petersen, Reinsnes, Røiseland, Wikborg, Langhelle, Hønsvald, Henrik Svensen, Reidar Carlsen, Dahl og Hareide.

Fra fiskerikomiteen: Eikrem, Hamran, Langeland, Sunniva Hakestad Møller, Nybø, Johs. Olsen, Stavrand, Storeide og Warholm.

Av *Regjeringens medlemmer* var til stede: Utenriksminister Lange og statsråd Lysø.

Dessuten ble følgende *embetsmenn* gitt adgang til møtet:

fra Utenriksdepartementet: utenriksråd Ræder, ekspedisjonssjef Stabell og byråsjef Ofstad,

fra Fiskeridepartementet: ekspedisjonssjef Sellæg.

Formannen: Møtet er sammenkalt etter anmodning av utenriksministeren, som gjerne vil redegjøre for den situasjon som man nå befinner seg i med hensyn til forhandlingene angående fiskerigrensen med Danmark og Sverige.

Utenriksminister Lange: Siden jeg sist redegjorde for fiskerigrensespørsmålet i det fellesmøte som ble holdt av de to komiteer den 17. september 1960, har det skjedd så vidt meget at det er naturlig å ta spørsmålet opp på nytt før Stortinget oppløses.

Den overenskomst vi nådde fram til ved forhandlingene med Storbritannia, ble undertegnet i Oslo den 17. november 1960, og trådte i kraft ved utvekslingen av ratifikasjonsdokumentene den 3. mars d.å. Overenskomsten bygger på den fiskerimessige del av den såkalte "Genève-formel" - det vil si det kompromissforslag som ble fremsatt av Canada og De forente stater under den 2. Genève-konferanse om havets folkerett, og som der fikk 54 stemmer. Det manglet med andre ord bare 1 stemme på å bli vedtatt med det nødvendige flertall.

Forslaget innebar som kjent en rett til å utvide fiskerigrensen til 12 mil mot å innrømme en 10 års overgangsperiode med rettigheter i den ytre 6-mils sone for de stater som har hva man har kalt "historiske rettigheter."

I og med at vi hadde nådd fram til en ordning i forholdet til Storbritannia, som vel er den nasjon som blir sterkest berørt av den norske fiskerigrenseutvidelsen, var en viktig betenkelighet i forbindelse med utvidelsen av den norske fiskerigrense ryddet av veien, og ved lov av 24. mars i år ble det bestemt at Norges fiskerigrense heretter skal gå i en avstand av 12 mil fra grunnlinjen.

I henhold til § 5 i loven ble det ved kgl. resolusjon samme dag bestemt at utvidelsen skulle tre i kraft fra og med 1. april 1961 og at den skal fullføres

etappevis. I tiden fram til 1. september 1961 gjelder utvidelsen bare ut til 6 mil, og først fra dette tidspunkt trer selve 12-mils grensen i kraft. Den nevnte kgl. resolusjon bestemmer videre at Jan Mayen, samt den norske Skagerak-kyst - det vil si kysten østenfor Lindesnes, - foreløpig ikke skal omfattes av utvidelsen.

Vi har gitt underretning om den første utvidelse til 6 mil til de stater som står tilsluttet enten Overenskomst av 5. april 1946 om fastsettelse av maskevidden i fiskenøter eller Overenskomst av 23. januar 1959 om fisket i det nord-østlige Atlanterhav. På denne måte er alle interesserte stater blitt underrettet, samtidig som vi har tatt sikte på å unngå at underretningen skulle kunne oppfattes som en innrømmelse av at vedkommende land har tradisjonelle fiskerier på norskekysten.

Som kjent er det et meget omstridt spørsmål i hvilken utstrekning gjeldende folkerett tillater utvidelse av territorialfarvannet og fiskerisonen. Vi måtte derfor være forberedt på at underretningen ville bli møtt med protest fra de stater som mener at folkeretten ikke tillater en utvidelse av fiskerisonen til 12 mil, og slike protester er da heller ikke uteblitt.

I note av 12. april 1961 overlevert i Utenriksdepartementet av den franske chargé d'affaires blir det uttalt at Frankrike reserverer seg alle rettigheter og at man fremdeles vil betrakte området utenfor 4-mils-grensen som fritt hav.

Forbundsrepublikken Tyskland har reagert på omtrent samme måte som Frankrike. I note av 26. april 1961 fra det tyske utenriksministerium til vår ambassade i Bonn blir det gjort gjeldende at etter Forbundsregjeringens oppfatning er ingen stat berettiget til ved ensidige tiltak å legge deler av det åpne hav inn under sin jurisdiksjon. Noten uttrykker imidlertid samtidig håpet om at de pågående norsk-tyske forhandlinger vil føre til et tilfredsstillende resultat. Disse forhandlinger skal jeg komme tilbake til senere.

Vi har videre mottatt tilsvarende noter fra Belgia og Nederland. Begge disse stater gjør gjeldende at en fiskerigrenseutvidelse bare kan gjennomføres dersom den blir godkjent av de berørte stater, og at det norske tiltak derfor er uberettiget.

Utenriksdepartementet har funnet det betenkelig at den rettsoppfatning som disse noter gjør gjeldende, skal bli stående uimotsagt. Vi kommer derfor i nærmeste fremtid til ved noter til de belgiske, franske, nederlandske og tyske myndigheter å si fra at det etter den norske regjerings oppfatning ikke er noe til hinder for at en stat utvider sin fiskerigrense til 12 mil, og at det etter de mislykkede Genève-konferanser ikke er rimelig å vente at Norge skal avstå fra å beskytte sine vitale interesser ved en slik utvidelse.

Også De forente stater som ikke er tilsluttet noen av de ovennevnte overenskomster, og som derfor ikke har fått noen formell underretning, har funnet grunn til å kommentere den nye norske fiskerigrensen. Ved muntlig henvendelse i Utenriksdepartementet den 18. mars ble det fra amerikansk side gitt uttrykk for at man i Washington ser med atskillig bekymring på Norges fiskerigrensepolitikk. Amerikanerne har riktignok ingen vesentlige interesser med hensyn til fisket, men de er redde for at Norges ensidige utvidelse kan danne forbilde for liknende tiltak fra andre lands side, og da slik at disse andre land også utvider territorialgrensen, og ikke bare fiskerigrensen. Dette vil kunne skade Sambandsstatenes strategiske

interesser, særlig i Stillehavsområdet og i Asia, og de amerikanske representanter antydet derfor muligheten av en formell protest senere. Denne protest er i all fall hittil ikke kommet.

Siden jeg sist redegjorde her i de to komiteer har det vært ført forhandlinger om fiskerigrensespørsmålene med Sverige, Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland.

Overfor våre skandinaviske naboland reiser fiskerigrenseutvidelsen særlige spørsmål, idet vi her ikke bare har tatt sikte på å etablere en 10-års overgangsordning etter mønster av Genève-formelen, men også har søkt å nå fram til en mer varig særordning i forholdet mellom de tre land for så vidt gjelder Skagerak-Kattegat-området. Spørsmålet om fisket i dette område har ved flere anledninger vært gjenstand for uformelle drøftelser mellom de tre lands fiskeriministre. Det ble også underhånden drøftet med de svenske og danske representanter under den 2. Genève-konferanse. Noe bindende tilsagn ble ikke gitt fra noen av sidene, men det ble i all fall skapt en begrunnet forventning om at man i forholdet mellom de tre land skulle kunne nå fram til en status-quo-ordning for Skagerak-Kattegat-området. De forhandlinger som har vært ført, har først og fremst dreiet seg om utformingen av en slik status-quo-ordning.

Opprinnelig var det meningen at forhandlingene skulle føres som trekantforhandlinger, men denne linje ble senere forlatt, idet vi kom til at det ville være mest hensiktsmessig å føre forhandlingene særskilt med den svenske og med den danske regjering. Det henger sammen med bl.a. at vi i forhold til Sverige har en del spesielle spørsmål i forbindelse med Grisebå-dommen av 1909, som jeg senere skal komme tilbake til.

Når det gjelder Sverige, har vi nå på en rekke punkter nådd frem til prinsipiell enighet. De viktigste og vanskeligste spørsmål som gjenstår uløst, gjelder varigheten av den planlagte status-quo-ordning og den videre forlengelse av delelinjen mellom svensk og norsk territorialfarvann, den såkalte "Grisebå-linjen".

Med hensyn til varigheten, var det enighet om at man skulle ta sikte på en langvarig ordning, hvoretter fisket i Skagerak og Kattegat også fremover i tiden skulle bli drevet i fellesskap av fiskere fra de tre land.

Svenskene hevdet at den avtale man nådde fram til, prinsipielt måtte gjøres evigvarende. Vi inntok imidlertid det standpunkt at det måtte være en adgang til oppsigelse etter et ikke altfor stort antall år. Særlig i betraktning av den utvikling som pågår når det gjelder fiskerimetodene, må vi regne med muligheten av at det kunne oppstå en helt ny situasjon som ville gjøre den avtalte ordning åpenbart urimelig.

Under forhandlingene lyktes det å oppnå en vesentlig tilnærming mellom de to motstridende synspunkter. Den divergens som gjenstår, består i at man på svensk side ikke er villige til å gå med på en avtaleperiode på mindre enn 50 år, mens vi foreløpig ikke har villet strekke oss lenger enn til 30.

Når det gjelder det andre vanskelige spørsmål som må løses i forhold til Sverige, spørsmålet om Grisebå-linjens forlengelse, er forholdet der at det foreligger en internasjonal voldgiftsdom av 1909, den såkalte "Grisebå-dom", som fastslår

grensen mellom norsk og svensk territorialfarvann. Dommen fastslår at grensen fra et nærmere bestemt punkt skal følge en rett linje i retning vest 19° sør, inntil den når det fri hav. Det er det svenske standpunkt at denne linje fortsetter helt til den når den norske 4-mils grense på vestsiden av fjorden, helt til Kragerø nesten, og at Norge således ikke kan gjøre krav på noen del av sjøen som ligger sør for denne linjen. Dette synspunkt, som i virkeligheten vil utelukke Norge fra å utvide sin fiskerigrense til 12 mil på nesten hele det aktuelle område, må sies å være åpenbart urimelig. Det må være klart at Grisebå-dommen bare avgjør grensespørsmålet på Oslofjordens østside, og at den ikke kan utelukke en grenseutvidelse på den motsatte side av fjorden.

Under forhandlingene har imidlertid svenskene modifisert sine synspunkter i noen grad, og de har nå erklært seg villige til å gå med på at Grisebålinjen ikke skal føres videre i helt samme retning, men at den skal "brekkes" i sørlig retning. Det kompromissforslag som er satt fram fra svensk side, går nærmere bestemt ut på at Grisebålinjen fra et visst punkt skal deles i to linjer, den ene i omlag rett sørlig retning, den annen i sør-vestlig. Disse to linjer skal hver for seg danne grensen for henholdsvis svenske og norske utvidelser av fiskerigrensen.

De svenske forslag om 50 års varighet for status-quo-ordningen og om forlengelse av Grisebålinjen, er blitt drøftet med representanter for fiskerinæringen, og en er kommet fram til at det ikke skulle foreligge vesentlige innvendinger mot å godta dem. I forholdet til Sverige synes det derfor som om vi har det nødvendige grunnlag for å slutte den påtenkte status-quo-avtale.

Når det gjelder Danmark, tok imidlertid forhandlingene en meget vanskelig vending, og vi har vært nødt til å innrette oss på at det ikke ville la seg gjøre å nå fram til en avtale.

Under den annen forhandlingsrunde i København viste det seg nemlig at danskene i stor utstrekning hadde gått fra de tanker som lå til grunn for underhåndsforståelsen om status quo. Som nevnt, var hensikten at Skagerak og Kattegat fortsatt fritt skulle kunne utnyttes av fiskere fra de tre land, og det var tanken at dette skulle gjelde i en ubestemt fremtid. Når man på norsk side insisterte på en oppsigelsesadgang, skyldtes dette utelukkende ønsket om å kunne løses fra avtalen hvis en uforutsett utvikling skulle gjøre dette nødvendig. Det standpunkt som ble inntatt av de danske forhandlere, var imidlertid at status-quo-avtalen skulle gis karakter av en overgangsordning med en oppsigelsesfrist på omlag 10 år. Videre hevdet danskene at retten til fiske måtte begrenses med hensyn til så vel redskapstyper som fiskearter, samt at ordningen bare skulle omfatte Skagerak og et mindre område i Kattegats nord-østligste del, omkring Herthas Flak. Det fremherskende danske synspunkt var at ordningen bare skulle bevare adgangen til det bestemte fiske som alt finner sted, og at ordningen ikke skulle gi adgang til noen ekspansjon i den ene parts fiske på den annens kyst.

Også når det gjaldt fisket i andre områder enn den som ville inngå i den planlagte status-quo-ordning, inntok danskene en meget restriktiv holdning. Med hensyn til kysten av selve Danmark, bortsett fra Skagerak og Kattegat, uttalte de danske forhandlere således at man ikke var innstilt på å innrømme Norge

overgangsrettigheter når den danske fiskerigrense blir utvidet til 12 mil. Når det gjaldt det norske fiske ved Grønland og Færøyene, var danskene overhodet ikke villige til å trekke disse spørsmål inn under forhandlingene.

Under forhandlingene i København ble det til slutt fra dansk side gitt uttrykk for at tiden kanskje ennå ikke var moden for norsk-danske realitetsdrøftelser angående fiskerigrenseproblemene. Det ble særlig henvist til at den danske regjering ikke kunne fastlegge sin fiskerigrensepolitikk før mulighetene for en løsning på en multilateral basis var brakt på det rene. Hva disse muligheter angår, kan jeg fortelle at de kanadiske og britiske regjeringer arbeider med en plan med sikte på å få avsluttet en internasjonal konvensjon om sjøgrensespørsmålene basert på Genève-formelen, mellom flest mulig av de land som stemte for denne formel i Genève. De foreløpige sonderinger som er gjennomført, har imidlertid ikke gitt noe særlig tilfredsstillende resultat, og det er ennå ikke på det rene om De forente stater vil støtte denne plan.

Det må være helt klart at vi ikke kan gå med på de synspunkter som danskene gjorde gjeldende under forhandlingene i København, og vi sa da også fra at det ikke ville la seg gjøre å slutte noen norsk-dansk avtale slik som stillingen var.

I denne forbindelse vil jeg nevne at det i går etter norsk initiativ, ble holdt et møte mellom de tre skandinaviske fiskeriministre, der fiskerigrenseproblemene ble drøftet. Når fiskeriministeren hadde innkalt til dette møtet med sine danske og svenske kolleger, var det vesentlig for å undersøke om det ikke tross alt skulle være mulig å få danskene med på en rimelig ordning. Det viste seg imidlertid at de danske synspunkter ikke har undergått noen endring som kunne gjøre det mulig å nå fram til en løsning. For øvrig går jeg ut fra at fiskeriministeren vil kunne gi nærmere opplysninger om møtet i går.

Danskenes holdning, som altså utelukker en avtale i all fall inntil videre, må få konsekvenser også i vårt forhold til Sverige. I og for seg er det selvsagt mulig å inngå en særskilt norsk-svensk avtale selv om vi ikke når fram overfor Danmark. Men status-quo-drøftelsene har alltid dreiet seg om en felles interskandinavisk ordning, og bare en slik ordning vil gi den rimelige balanse med hensyn til fordeler og ulemper. Når vi forhandlet særskilt med de to land, skyldtes dette utelukkende rent forhandlingstekniske betraktninger.

Etter at spørsmålet om den videre fremgangsmåte i saken har vært drøftet i møte med representanter for de interesserte organisasjoner, er en da også kommet til at vi ikke bør inngå noen avtale med Sverige, når vi ikke kan få noen med Danmark.

Valget av dette standpunkt bør imidlertid føre til at vi inntil videre lar utvidelsen av fiskerigrensen stanse ved Lindesnes, idet det av politiske grunner neppe kan komme på tale å skyve fiskere fra våre to naboland utenfor 12 mil i Skagerak. På den måten vil vi vise at vi respekterer den skandinaviske underhåndsforståelse, idet unnlatelsen av å utvide jo nettopp gir svenske og danske fiskere status quo i ordets egentligste betydning.

At vi foreløpig, pr. 1. september i år, ikke utvider grensen øst for Lindesnes, innebærer selvsagt ikke at vi avskjærer oss adgangen til å gjøre det på et hvilket som helst senere tidspunkt. Adgangen for svenske og danske fartøyer til å drive fiske i

området vil således bare fremtre som en midlertidig innrømmelse, og det er vårt håp at dette vil bevege dem til snarest mulig å gå med på en slik status-quo-avtale som opprinnelig var planlagt. Særskilt håper vi at svenskene, som har meget store interesser på den norske Skagerak-kyst, som de ønsker avtalemessig sikret, vil øve et visst press på danskene for å få dem til å endre sin holdning.

Den linje vi er kommet fram til, medfører imidlertid den ulempe at også fiskere fra andre land enn de skandinaviske fortsatt vil kunne nytte de områder det gjelder i Kattegat og Skagerak. Men for tiden drives det intet vesentlig ikke-skandinavisk fiske på dette område, bare et ubetydelig fiske av polske og øst-tyske fartøyer. Og dersom det skulle inntre en endring på dette punkt, har vi jo fremdeles full adgang til likevel å utvide grensen.

Når det gjelder den norske kyst vest for Lindesnes, har vi som nevnt tatt sikte på å etablere en 10-års overgangsordning etter mønster av Genève-formelen. Det vil imidlertid neppe være mulig å få noen særlig avtale for disse kyststrekninger, hverken med Danmark eller Sverige. Danskene har gjort det klart at de ikke er rede til å tilsikre norske fiskere tilsvarende rettigheter på danske kyster, og svenskene er neppe interessert i en avtale som ikke omfatter Skagerak.

Gode grunner taler da for at vi likevel, og altså uten avtale, bør la svensker og dansker få fortsette sitt fiske i sonen mellom 6 og 12 mil også vest for Lindesnes inntil videre. Hensynet til vår mestbegunstigelsesforpliktelse overfor Storbritannia tilsier imidlertid at dette fiske må være underordnet norsk fiskerijurisdiksjon, og at det ikke under noen omstendighet vil kunne fortsette ut over den 31. oktober 1970. Det er videre selvsagt bare tale om en helt midlertidig innrømmelse, som når som helst vil kunne oppheves hvis den fiskerigrensepolitiske utvikling i Danmark eller Sverige gjør dette nødvendig eller hensiktsmessig.

Det fiske svenskene og danskene driver vest for Lindesnes er av forholdsvis underordnet betydning, slik at vi taper lite på å gi dem denne midlertidige adgang. På den annen side vil en slik innrømmelse trolig gi oss en vesentlig taktisk fordel overfor danskene. Dersom vi alt har gitt danske fiskere overgangsrettigheter på den norske kyst, burde det være meget vanskelig for danskene i sin tid å nekte norske fiskere tilsvarende rettigheter når det gjelder den danske kyst. Spesielt har dette betydning med hensyn til Grønland, der en utvidelse av fiskerigrensen antakelig er meget nær forestående.

Regjeringens standpunkt med hensyn til de spørsmål som er oppstått i forhold til Danmark og Sverige, er altså følgende:

For det første inntil videre ingen utvidelse av fiskerigrensen øst for Lindesnes.

For det annet: Dansker og svensker tilstås inntil videre uten avtale adgang til å fiske mellom 6 og 12 mil på resten av kysten, undergitt norsk fiskerijurisdiksjon.

Jeg nevnte at det også er opptatt forhandlinger med Vest-Tyskland. Under disse forhandlinger la vi imidlertid til grunn et annet prinsipielt utgangspunkt enn det vi hadde bygget på under våre forhandlinger med britene. I forhold til Vest-Tyskland har vi bygget på at den norske regjering må ha rett til å utvide sin fiskerigrense til 12 mil uten å innrømme noen overgangsrett til tradisjonelle

utenlandske fiskerier. I forhold til britene la vi Genève-formelen til grunn for forhandlingene, som et rimelig utgangspunkt for en regulering av de motstående interesser. Men bakgrunnen for det var bl.a. de innrømmelser vi hadde fått for norsk frossen-filet-eksport på det britiske marked under EFTA-protokollen.

Genève-formelen forutsetter, som jeg tidligere har nevnt, at land med tradisjonelle fiskerier i den ytre 6-mils sone skal få rett til å fortsette disse fiskerier i en overgangstid på 10 år - for vårt vedkommende fiksert til tiden inntil 31. oktober 1970.

Det er riktignok så at det prinsipielle utgangspunkt ikke avspeiler seg klart i den norsk-britiske avtale, idet denne innebærer avvikelser fra Genève-formelen, delvis i norsk og delvis i britisk favør. Balansen mellom de gjensidige innrømmelser bestemmes imidlertid av det prinsipielle utgangspunkt for forhandlingene. Etter Genève-formelen ville vi være berettiget til å underkaste det britiske overgangsfiske full norsk fiskerijurisdiksjon. Vi gjorde imidlertid en innrømmelse på dette punkt, og oppnådde til gjengjeld forsikring fra britisk side vedrørende EFTA-klausulen, dessuten adgang til å opprette de trålfrie "kasser" og avtalebestemmelser vi ønsket til regulering av det felles fiske.

Med det prinsipielle utgangspunkt vi har valgt i forhold til Vest-Tyskland, vil vi selvsagt, for å nå fram til en avtale på like linje med den norsk-britiske, måtte kreve vesentlig større innrømmelser fra den annen side for å oppnå balanse mellom de gjensidige innrømmelser.

Når Regjeringen i forholdet til Tyskland fant å måtte fravike det opprinnelige opplegg, henger dette sammen med iverksettelsen av fellesmarkedets nye ytre tolltariff. Denne vil nemlig medføre at den totale tollbelastning for norsk fiskeeksport vil bli omlag 150 pst. høyere enn de nåværende nasjonale satser.

Norge har lang tradisjon i eksport av fiskevarer til Forbundsrepublikken, og med den forholdsvis lette adgang vi alltid har hatt til det tyske marked, har det vært mulig å tilpasse eksporten til utviklingen i forbruksvarene. Fellestariffen for fiskevarer vil radikalt endre forholdene overfor Forbundsrepublikken, og den vil gjøre det meget vanskelig, om ikke umulig, å delta i markedsutviklingen, noe som i særlig grad vil ha betydning når det gjelder eksportmulighetene for frosne produkter.

Det mål vi må sette oss på norsk side må være å forsøke å forhandle med tollsatsene eller komme fram til ordninger med tollkontingenter eller tollfri perioder som gjør det mulig å opprettholde vår eksport, og som gir oss rimelig andel i forbruksøkingen.

Regjeringen har ikke funnet å kunne godta den situasjon at tyske trålere i en 10-års periode skal kunne fiske mellom 6 og 12 mil utenfor vår kyst og føre fisken til Tyskland, hvor den ikke vil bli belastet med toll, mens norsk-fanget fisk fra samme område vil bli belastet med fellestariffens høye tollsatser. Den norske delegasjon, som har forhandlet med tyskerne om en overgangsordning for tyske fiskere, fikk derfor instruks om å prøve å oppnå tollfrie kvoter for fiskeprodukter med sikte på å oppheve den ugunstige virkning gjennomføringen av fellesmarkedets nye tariff vil medføre for norsk eksport av disse varer til Forbundsrepublikken.

På det fiskerimessige område har ikke forhandlingene med Tyskland bydd på særlige vanskeligheter, og det er kommet fram til preliminær enighet mellom delegasjonene om en avtale etter mønster av den norsk-britiske.

På det handelspolitiske område er vi imidlertid ikke kommet særlig langt. Sammenhengen er her at vi på norsk side ikke har ønsket å undertegne noen fiskeriavtale før de handelspolitiske innrømmelsene var i orden. Tyskerne har i og for seg ingen særlige problemer når det gjelder de fiskevarer vi ønsker å eksportere som kompensasjon for overgangsrettigheter innenfor 12-mils grensen. Det er tradisjonelle norske eksportvarer, som det forutsetningsvis skulle opprettes tollkontingenter for når fellestariffen ble innført. Problemet ligger i at opprettelsen av tollkontingenter tilligger Kommisjonen i Bryssel, og tyskerne kan ikke gi noen garanti for at kommisjonen vil innvilge kontingentene. Vi på vår side har forbeholdt oss retten til å si opp fiskerioverenskomsten dersom kontingenten ikke blir innvilget, slik at vi har et "ris bak speilet". Denne adgang til oppsigelse, og i det hele tatt sammenkoblingen av fiskerigrenseavtalen med tollkontingentene for norske eksportvarer, er blitt avvist av tyskerne - og her står da saken for øyeblikket.

Det siste land som har anmodet om fiskerigrenseforhandlinger er Polen, og forhandlingene vil ta til i Oslo førstkommende mandag, den 19. juni. Vi har imidlertid gjort polakkene uttrykkelig oppmerksom på at det bare kan bli tale om overgangsrettigheter dersom man på polsk side kan påvise at det har vært drevet et tradisjonelt polsk fiske i den ytre 6-milssone.

Noen handelspolitiske ønskemål av vesentlig betydning har vi ikke i forholdet til Polen, og da det er ytterst tvilsomt om polakkene kan dokumentere tradisjonelt fiske, er det temmelig usannsynlig at det finnes grunnlag for noen avtale.

Formannen: Jeg skal få takke for redegjørelsen. Kanskje statsråd Lysø har noe å tilføye etter møtet i går med fiskeriministrene.

Statsråd Lysø: Som allerede nevnt av utenriksministeren ble det på norsk initiativ tatt opp spørsmålet om en konferanse om saken mellom de nordiske lands fiskeriministre, og en slik konferanse hadde vi i går. Hensikten var å prøve - skal jeg si - en siste utvei for å undersøke om det var mulighet for og grunnlag for å komme fram til enighet om retningslinjer for en avtale mellom de tre nordiske land. Det førte ikke fram, idet den danske fiskeriminister ikke var i stand til å kunne endre noe på de standpunkter den danske delegasjon var kommet til i det siste forhandlingsmøte med Norge.

Jeg kan nevne de hovedpunkter som stiller seg hindrende i veien fra vår side og fra svensk side. Det er for det første at i begrepet status-quo-ordning har danskene også trukket inn spørsmålet om båttyper, redskapstyper og fiskearter, og dessuten at Kattegat skulle holdes utenom et slikt status-quo-område. I tillegg dertil var det forskjellig syn på spørsmålet om varigheten av ordningen. Som allerede nevnt av utenriksministeren hadde danskene lagt en annen mening i en status-quo-ordning enn svenskene og vi hadde gjort, idet vi mente og mener at fisket i spesielle

områder av Skagerak og Kattegat bør foregå på samme måte som nå, uavhengig av bestemmelsene om avtaletidens lengde i avtalen med Storbritannia og eventuelt andre som skal fiske vest og nord for Lindesnes, altså fram til 31. oktober 1970.

Vi drøftet spørsmålet meget inngående, først sammen med de embetsmenn som hver av statsrådene hadde med, og dessuten hadde jeg personlig et møte med statsrådene fra Danmark og Sverige. Under det møtet nevnte da Normann at han mente en utvidelse av fiskerigrensen ved Danmark lå i luften og var nær forestående. Danskene hadde satt ned et særskilt fiskerigrenseutvalg, som, så vidt jeg skjønte, skulle behandle ikke bare spørsmålet om fiskerigrenseutvidelse ved Danmark, men også spørsmålet om Færøyane og Grønland. Men jeg tror man kan si at det har lengre utsikter med en utvidelse ved Grønland, fordi at fysisk sett er vel ikke Danmark foreløpig i stand til å opprettholde en utvidet fiskerigrense ved Grønland. Når det gjelder Danmark, forsto jeg imidlertid Normann slik at en utvidelse er nær forestående.

Jeg gjorde det da klart både for svenskene og danskene at vår forutsetning hele tiden har vært at en status-quo-ordning i Skagerak og Kattegat skulle bygge på gjensidighet, en ens avtale mellom de tre land, slik at disse lands fiskere kunne fiske som nå. Svenskene var også enige i det, de har også lagt det i en status-quo-ordning. Danskene hadde for så vidt vanskelig for å svare på det. De hevdet at de har lagt noe annet i det, bl.a. de restriktive punktene som jeg her har nevnt.

Det var åpenbart en viss bekymring på dansk side i relasjon til samarbeidsbestrebelsene innenfor det nordiske område og i relasjon til Nordisk Råd. Jeg måtte si til Normann og Netzén at dette kunne vekke om ikke oppsikt, så dog kanskje en del skuffelse innenfor Nordisk Råd, at man ikke kunne enes om en sak av denne art, som i og for seg skulle være meget enkel. Det var den danske fiskeriminister fullt oppmerksom på, og var vel noe bekymret for det. Han sa at noen avtale ut fra svenske og norske forutsetninger var Danmark ikke i stand til å inngå nå. Han hevdet at før danskene gikk til å utvide grensen ved Danmark, ville de søke kontakt med de norske og svenske myndigheter for å drøfte saken på nytt, for om mulig å komme fram til en avtale på det daværende tidspunkt, muligens ut fra det resonnement at danskene da kanskje kunne være mer modne for å gjennomdrøfte disse forskjellige spørsmål.

Det er i grunnen det som er å si om den samtalen vi i går hadde.

Jeg vil understreke det som utenriksministeren har nevnt, at vi fra norsk side, i all fall fra Fiskeridepartementets side ser det slik at vi på denne bakgrunn ikke foretar noen endring i grenseområdet øst for Lindesnes etter 1. september, men begrenser utvidelsen til Lindesnesområdet. På tross av at man fra dansk side har møtt disse vanskelighetene i dette spørsmål, tror jeg likevel det er riktig at vi også lar danske og svenske fiskere få fiske mellom 6 og 12 mil vest og nord for Lindesnes etter at denne utvidelse er foretatt 1. september.

Jeg tror man fra norsk side står meget sterkt moralsk overfor danskene i de videre forhandlinger, som sannsynligvis vil måtte finne sted, i første rekke ved en eventuell utvidelse ved Danmark og i neste omgang ved en eventuell grenseutvidelse ved Grønland.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen.

Hareide: Når det gjelder Færøyane og Grønland fikk jeg av det utenriksministeren sa, inntrykk av at danskene ikke ville trekke disse spørsmål inn i forhandlingene ennå. Jeg vil gjerne høre om utenriksministeren eller fiskeriministeren kunne uttale seg om hva som egentlig ligger bak der. Akter f.eks. Danmark i disse farvann å gjøre det samme som Norge har gjort, og hevde den fiskerigrensen som vi har gått til, eller er det andre grunner som gjør at Danmark nå ikke vil trekke Færøyane og Grønland inn i forhandlingene?

Statsråd Lysø: Uten at det kom til offisielt uttrykk fra dansk side, tror jeg med ganske stor sikkerhet jeg kan si at den vesentligste årsak til det er at danskene er livredde for at færøyingene og grønlenderne skal få det inntrykk at deres fiskerimessige interesser i denne forbindelse på sett og vis skal bli solgt til Norge for de rettigheter de danske fiskere kan oppnå i Skagerak og på norskekysten for øvrig. Jeg tror det er det som er årsaken til at man ikke vil kople disse to spørsmålene sammen, men ta dem opp særskilt hver for seg etter hvert som det blir aktuelt.

Johs. Olsen: Dette med Sverige og Grisebålinjen er det vel vanskelig for oss å kunne si noe om. Vi får bare ta til etterretning det utenriksministeren har sagt. For å kunne si noe om dette måtte man i tilfelle ha karter og kjenne forholdene.

Men når det gjelder danskene, har jeg lyst til å høre om det er krav fra de danske fiskeres side og hensynet til deres fiskeindustri som gjør at Danmark vil utvide sin grense på Skagerak og Kattegat, og gå fra det som gjelder i dag? Hvordan man fra norske fiskeres side stiller seg til dette spørsmål, f.eks. Norges Fiskarlag og de sørlandske fiskere, har jeg ikke hatt anledning til å følge med i, så jeg ville gjerne vite hvordan de danske fiskeres interesse av å fiske på Skagerak på den norske siden stiller seg i forhold til de norske fiskeres interesse av å fiske på den danske siden av Skagerak. Jeg vet ikke om fiskeriministeren kanskje kunne si noe om det i korte trekk?

Statsråd Lysø: Når det gjelder fiskere, først og fremst i Oslofjorden og på Skagerakkysten, som har interesse av å fiske i Skagerak ved danskekysten og også ved svenskekysten, så har man stått i kontakt med dem. De var enige i at man fra norsk side kunne akseptere en meget lang status-quo-tid. Jeg kan vel her fortrolig si at de også har akseptert det kompromissforslag fra Sverige når det gjelder delingslinjen for Grisebåene, og likedan en 50 år lang overgangstid, fordi de norske fiskere i virkeligheten er interessert i at status-quo-ordningen skal bestå lengst mulig.

Når det gjelder det som det ser ut som man må gå tilbake på og ikke foreta seg noen ting med, hvor man altså ikke kommer fram til noen avtale, men opprettholder forholdet slik det er nå, så har vi også vært i kontakt med fiskerne, og de er enige i at hvis man ikke kan oppnå en tilfredsstillende avtale, så foretar man

seg ikke noen ting fra norsk side. Utenriksministeren nevnte for øvrig det i sin redegjørelse.

Når det så gjelder det siste spørsmålet om fiskernes interesse av fisket på Skagerak, er det vanskelig å si noe presist, men jeg tror nok det kan være fifty-fifty danske og norske fiskeriinteresser her, så det er gjensidig. Men jeg ser ikke bort fra at de norske fiskeriinteresser ved danskekysten kan være vel så store som de danske ved norskekysten i dette område. De norske fiskeriinteresser ved danskekysten er i all fall større enn ved Båhuslänkysten for tiden. Det er helt klart at en gjensidig avtale mellom Sverige og Norge med det resultat at vi kanskje ble stengt ute fra 6 mil ved danskekysten, vil være en lite tilfredsstillende løsning for de norske fiskere.

Warholm: La meg først si med en gang at jeg er enig i de betraktninger fiskeriministeren gjorde gjeldende med hensyn til å gi danske og svenske fiskere anledning til over lengre tid å fiske mellom 6 og 12 mil på kysten. Med den erfaring jeg har, tror jeg ikke det vil ha noen betydning. Skulle det ha noen betydning, måtte det være om vinteren under sildefisket og flytetråling i den forbindelse.

Men fiskeriministeren og utenriksministeren var inne på at danskene har fremsatt krav når det gjelder visse fiskearter og redskapsklasser. I den forbindelse er det et poeng jeg har vært inne på før. Når det gjelder vårt fiske ved Færøyane og Grønland, så foregår det i det alt vesentlige som linefiske og juksefiske, i beskjeden utstrekning med trål, da kanskje spesielt beskjeden utstrekning langs land på Grønland. Nå forstår jeg det sånn at det var uvisst når det kunne komme på tale med en utvidelse av fiskerigrensen ved Grønland. Uvisst er vel et begrep som man ikke kan legge så særlig mye i, for hvis Danmark går til utvidelse hjemme, tror jeg kravene blir så sterke fra Grønlands side at en utvidelse kan skje før vi aner det. Vi skal være oppmerksomme på at grønlenderne har begynt å bygge opp sin egen havfiskeflåte. Hvor fort det vil skje, vet vi ingen ting om, men vi har grunn til å anta at det er en utvikling som kanskje vil skje ganske fort.

Jeg vil gjerne høre hvor mye det fra norsk side under forhandlingene er gjort for å oppnå særfordeler med såkalte passive redskaper. Jeg tenker spesielt på linefisket og på feltet ved Færøyane og Grønland.

Jeg må også si meg enig med fiskeriministeren når det gjelder Polen. Jeg kan ikke skjønne at Polen kan ha noe tradisjonelt fiske i norske farvann. Jeg har lagt merke til at etter krigen har Polen bygd opp en pelagisk fiskeflåte, som i hovedtrekkene er lik den russiske. De har en god del med såkalte småtrålere på fra 120 til 150 fot, som vi ikke har sett på Finnmarkskysten før etter de fikk bygd disse båtene, hovedsakelig i Finnland.

Når det gjelder Frankrike og Tyskland, vet vi at de er i en litt vanskelig situasjon, fordi franskmennene etter at de har gjort sin første tur på Newfoundland, år om annet har tatt en fangstetur til Finnmarkskysten. De kommer som regel i slutten av mai og begynnelsen av juni, og har da ligget der hele høsten. Vi vil der komme i en litt vanskelig situasjon, hvis de ikke aksepterer vår 12 mils, men eventuelt bare en 6 milsgrense.

Wikborg: (Ikke gjennomlest av taleren) Det kommer vel ikke som noen synderlig overraskelse på oss at vi møter motbør når det gjelder den folkerettslige situasjon. Det er høyst uklart om man kan legge tidligere fritt hav inn under sin jurisdiksjon på den måten. Når det ikke lykkes å få 2/3 flertall på den konferansen, så bekrefter det bare denne uklarheten. Sovjet har jo tradisjonelt 12 mil, det er kanskje også andre land som har det, i Syd-Amerika f.eks. Jeg vet ikke om det i de senere generasjoner har hendt at noe land har utvidet sin grense. Jeg synes å huske at man har gjort det i Syd-Amerika, og at det har vært protestert. Jeg vet ikke riktig hvordan det er gått, men så vidt jeg vet, håndhever amerikanerne sin utvidelse, så spørsmålet er uklart.

Jeg har sittet og tenkt på om vi ikke svekker vår stilling overfor Sverige og Danmark ved stilltiende å la det fortsette som nå, eller bør det på en eller annen måte gis uttrykk for at vi foreløpig stiller saken i bero, men at vi ikke oppgir noen rett i det hele tatt? Jeg har sittet og tenkt på om det ikke kan være grunn til under det forestående møte i det økonomiske utvalg, som skal holdes på Voksenåsen den 12. og 13. august, også å bringe fram fiskerispørsmålet. Det trekker jo opp til et temmelig ribbet møte i Nordisk Råd neste gang. Vi har motsetningen mellom Danmark og Sverige når det gjelder De seks og De sju, vi har historien om håndskriftene, vi har den harde danske holdning når det gjelder fiskerispørsmålet, og hvis også Kirkenes-prosjektet faller bort, blir det vel ikke stort mer igjen enn talemåtene. Jeg kunne derfor tenke meg, at vi muligens, om Regjeringen så ønsket, kunne bruke denne anledningen på Voksenåsen til å sette et visst press på danskene. Det er vel i det hele tatt spørsmål om ikke tiden snart er inne til et "toppmote" for å drøfte disse tingene, for nå synes jeg det bærer ganske ille i vei.

Det er vanskelig for oss, tror jeg, å gjøre oss opp noen mening om det er fornuftig å innta en litt forskjellig holdning overfor Storbritannia og de andre vi forhandler med. Lettest er det vel å forsøke å følge samme opplegg overfor alle, men det er klart det er nyanser i fiskeriforholdene som kan gjøre at man stiller forskjellige betingelser. Men det ville jo være av den aller største betydning om vi kunne komme til en ordning i mindelighet med Vest-Tyskland, det ville styrke oss overfor de andre.

Ellers vil jeg jo si at hvis Norge og Danmark kommer med i det europeiske fellesmarked, og det blir slik at fiskeriene og jordbruket der skal integreres, så løser jo det problemene overfor Danmark.

Det er vel for øvrig kanskje et spørsmål - det kan muligens utenriksministeren svare på - om ikke det harde og kompromissuvillige danske standpunkt er et slags takk for sist for vår uvillighet til å drøfte jordbruksordningen, og at det kanskje er meningen å bruke det som en brekkstang overfor oss, når vi kommer videre med de forhandlingene.

Utenriksminister Lange: På hr. Warholms spørsmål om vi hadde hevdet norske fiskeres interesser med hensyn til passive redskaper ved Færøyene og Grønland, kan jeg bare svare at situasjonen var - som det fremgikk av min redegjørelse - at de danske forhandlere avviste å snakke om Færøyene og Grønland i

det hele tatt under disse forhandlinger, så det var ikke mulig å komme inn på det overhodet.

Hvor det gjelder den ordning som vi nå har tenkt oss - altså ingen endring øst for Lindesnes, og en foreløpig rett for danske og svenske fiskere til å fiske mellom 6 og 12 mil vest for Lindesnes, men under ren norsk jurisdiksjon - vil det jo som en avslutning på de forhandlingene som vi har hatt med begge de to landene, være nødvendig å gi en meddelelse fra norsk side om at vi ikke ser det mulig å inngå noen avtale slik som forholdene ligger an, at vi forbeholder oss alle rettigheter med hensyn til å utvide fiskerigrensen og stenge alle som der ikke er inngått avtale med, ute fra området mellom 6 og 12 mil, men at vi inntil videre ikke vil benytte oss av denne rett overfor danskene og svenskene. Så det vil ikke bli oppgitt noen norske rettigheter, og vi vil gjøre det helt klart at vi forbeholder oss å stå helt fritt med hensyn til *om* og *når* vi vil utelukke svenske og danske fiskere vest for Lindesnes fra sonen mellom 6 og 12 mil.

Hr. Wikborg var inne på at vi hadde lagt forskjellige prinsipielle synspunkter til grunn overfor britene og overfor de andre vi har forhandlet med. Ja, det har vi. Og man kan si at det på en måte er en svakhet. På den andre siden var den reelle situasjon jo den at vi før vi gikk til forhandlingene med britene om fiskerigrensen, under EFTA-forhandlingene hadde fått ganske viktige handelspolitiske innrømmelser fra britene, i og med protokollen om frossenfisken. Og oppfatningen var da at i forhold til Seksmakts-landene, hvor vi vil stå overfor store vanskeligheter i det øyeblikk fellestariffen for fiskevarer blir gjort gjeldende, måtte vi koble sammen spørsmålet om overgangsrettigheter i den sonen med *noen* forsikringer om at vi ikke ville bli stengt ute fra de markedene, men kunne oppnå ordninger som sikret en fortsatt norsk eksport av de tradisjonelle varene og en rimelig andel i dekningen av den forventede konsumpsjonsøkning i disse land. Det er det som er bakgrunnen for forskjellen i holdning der.

Johs. Olsen: Det var med hensyn til avtalen med Tyskland og andre land som måtte melde seg. Avtalen med England er jo vedtatt, men jeg kan ikke innse at man egentlig bryter med noe prinsipp om man krever visse innrømmelser overfor de andre land - f.eks. Tyskland - som ikke er krevd av England, for at de skal oppnå en overenskomst. Overenskomsten med England er jo koblet sammen med bestemmelse i EFTA-avtalen om at vi inntil 1970 har rett til å eksportere til England 24 000 tonn, så vidt jeg husker, frossenfilet, og derfor mener jeg at man ikke bryter med noe prinsipp om man f.eks. i avtalen med Tyskland krever visse fiskerimessige fordeler, f.eks. tollavtrapping for ferskfisk som vi eksporterer dit. Jeg mener at det vil være konsekvent, og at det er helt riktig.

For øvrig vil jeg bare si, etter å ha hørt redegjørelsene fra utenriksministeren og fiskeriministeren, at den linjen de har trukket opp og det mål som er satt, må vi kunne slutte oss til, og det gjør da jeg for min del.

Formannen: Er det andre som forlanger ordet? Hvis ikke, kan vi vel si at vi har tatt redegjørelsene til etterretning.

Nybø: Får jeg bare lov å spørre om de som har deltatt i dette møtet, kanskje kunne få et stensilert eksemplar av utenriksministerens og fiskeriministerens redegjørelser. Det er jo en nokså komplisert materie bare å høre foredratt.

Formannen: Rent teknisk er det jo ikke umulig, men det er ytterst fortrolige dokumenter. Jeg vet ikke hva utenriksministeren sier til det?

Utenriksminister Lange: Jeg er litt betenkt ved å spre det på så mange hender. Men det må jo kunne ordnes slik at det i utenrikskomiteen ligger et par eksemplarer som man da kan konsultere der.

Formannen: Da ordner vi det på den måten.

Møtet hevet kl. 12.10.